

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

IDUNN

PRAKTISK VECKOTIENING
FÖR
KVINNAN OCH HEMMET

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag.

N:r 43 (514)

Fredagen den 29 oktober 1897.

10:de årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam kr. 5:— Iduns Modet., fjortondagsuppl. > 5:— Iduns Modet., månadsuppl. > 3:— Barngarderoben..... > 3:—	Byrå: Klara södra kyrkog. 16, 1 tr. Öppen kl. 10—5. Allm. telef. 6147. Rikstelef. 1646.	Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr.: J Nordling.	Utgifningstid: hvarje fredag. Lösnummerpris 15 öre (lösnr: endast för kompletteringar.)	Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr noup-rad.
---	--	--	--	---

Sofie Lundström, född Malmberg.

En vacker höstafton, då den underbara stillhet, som särskildt utmärker denna årstid, tryckt sin stämpel på den omgivande naturen, sjöngo kyrkklockorna i Östermalm sin vemodiga afskedssång vid en öppen graf ute på Nya kyrkogården. Där gömdes då stoffet af en kvinna, som lämnat ljusa spår efter sig i sanden, och hvars minne länge skall fortleva i välsignelse.

Sofie Malmberg var född i Jönköping den 3:dje oktober 1830. Fadern var rådman och ägde ett garfveri i staden, men dog tidigt och vistades dessutom långa tider såsom riksdagsman i Stockholm, hvarför den lilla dottern hade föga minne af honom. Hon var den yngsta af flere syskon, af hvilka dock de flesta dogo vid unga år. Lilla Sofie var också de första åren mycket klen, men sedan modern som änka köpt en liten landtegendom nära Jönköping och barnet fick uppväxa i det friska landlifvet, blef hon en hurtig och duktig flicka med en frisk själ i en frisk kropp.

Ett litet drag från hennes barndom, som visar hän mot den själfbehärskning och det tålmod vid fysiska smärtor, som senare i lifvet blef ett utmärkande drag hos henne, må här inrymmas. En dag, när tvätten ströks in, bad den lilla sexåringen att få stryka sina dockkläder. »Du är för liten, du kan bränna dig,»

svarades henne. Men den lillas själfkänsla var väckt och hon ville visa att hon kunde. Rätt som det var, kunde dock den lilla handen ej styra, utan det brännheta järnet rände upp på armen. Icke ett rop af smärta undföll dock den lilla, som energiskt bet tillsammans tänderna för att kväfva det. Hon drog ner den uppkafade klädningens ärmen för att dölja brännsåret och fortsatte att stryka, som om ingenting händt. Efter en stund blef dock svedan för svår och hon klef upp i en soffa, blek och tyst, och där satt hon stum timme efter timme, tills det blef sängdags. När då sköterskan skulle draga af klädningen följde en del af skinnet på armen med, men äfven detta fördrog hon utan klagan, fastän hon svimmade af smärta.

Äfven hennes mor var af denna härdiga typ, som bär smärtan inom sig, utan att tynga andra därmed, och dessutom har kraft att bära äfven andras bördor. Hon dog i kolera 1857.

Under en kraftig, klok och praktisk mors ledning växte sålunda den unga dottern upp, väl kunnig i kvinnliga arbeten och sysslor, mycket olika dem nutidens unga flickor få lära. Hennes skolkunskaper voro af den tidens anspråkslösa art, men hennes klara intelligens hjälpte henne att småningom under lifvets gång fylla luckorna,

Grafven är trång; allt lefvande där dock samlas till frihet;
Men vår rymliga jord kan icke rymma en fri.

Vitalis.

och säkert var det ingen af vår tids högt bildade män och kvinnor, i en senare tid hörande till hennes umgängeskrets i hufvudstaden, som någonsin fann henne okunnig eller trång i sin uppfattning. Tvärtom voro de mycket intresserade af hennes sakkunniga samtal, hvarunder hon ådagalade en öfverraskande insikt och klart ömdöme i frågor af de mest olikartade slag, dock helst praktiska.

Vid 17 års ålder sammanträffade Sofie Malmberg första gången med sin blifvande make, Carl Lundström, som tillsammans med sin broder, den märklige industrimanen Johan Lundström, då nyligen grundat Jönköpings världsberömda tändsticksfabrik. Det gick, som det står i romanerna: »Han friade, fick ja, och så fingo de hvarandra och lefde lyckliga till sina dagars ända.» Men bakom dessa hvardagliga ord låg för henne ett helt människolifs utveckling i pliktrohet, ett hjärtats vidgande midt i lyckans och medgångens solsken till att i allt större omfång och i allt mera nitisk kärlek omfatta den stora syskonringen af lidande medmänniskor.

De unga makarne flyttade in i ett litet enkelt hem vid Vetterns strand strax utanför Jönköpings västra stadsdel. De började så anspråklöst med en bestämd föresats att rätta munnen efter matsäcken, och arbetade på hvar sitt område med oförtruten flit och ospard möda. Den unga hustrun var i sanning en »hjälp» för sin man, icke blott såsom klok rådgifvare vid hans större företag, utan äfven såsom arbetande medhjälpare i små anspråklösa affärer, som han vid sidan af fabriksrörelsen idkade de första åren. Så t. ex. var hon om höstarne uppe hvar morgon före kl. 4 för att uppköpa och uppmäta de stora kvantiteter lingon, som hennes man sedan med god avance utskeppade till England. Munter och morgonfrisk stod hon där på sin post, visande sin man att hon njöt af hans förtroende och förstod arbetets heder. Och det lilla hemmet förkofrades och byggdes till, fick blomsterrum och veranda, bibliotek och små konstverk. Och de unga makarne gladdes åt hvar liten sak, som de visste att de hade gemensamt, vällyckadt arbete att tacka för.

Det låg något så starkt och stödjande redan i den unga kvinnans väsen, att hennes make kände, det han kunde vända sig i allt till henne och finna förståelse och råd såsom hos ingen annan. Deras inbördes förhållande var sådant, som håller färger lifvet igenom och ej försvinner som en ungdomsillusion. Vid tillfällen då bekymmer och oro i en eller annan form uppenbarade sig, stod hon stark och till det yttre lugn och förtröstansfull. De strider hon kunde ha att utkämpa inom sig, visste hennes omgivning ej om; dem ville hon ensam bära. Det låg något af romarinna hos henne, en behärskad och bärkraftig natur, fri från vår tids kräfte — njutningslystnaden.

År 1863 lämnade hennes man sin fabriksverksamhet i Jönköping och flyttade till Stockholm, där han öfvertagit disponent-

skapet för dåvarande Karlsviks aktiebolags styrelse. Denna flyttning från den krets och de förhållanden, hvari Sofie Lundström hittills lefvat, kostade mycket på henne, men hon talade under tiden ej härom, först långt senare yttrade hon till en vän med afseende härför: »Jag undvek att sätta mig ned och grubbla, aktade mig att vårda och omhulda min saknad efter allt hvad jag lämnat. Må vi komma ihåg att aldrig kleva med våra större eller mindre bekymmer, utan i stället tacka Gud för allt det goda vi fått och så friskna till i arbetet.»

Hennes klokhed och duglighet hade gjort henne tidigt bemärkt, hvarför hon ofta anmodades att deltaga i allehanda yttre välgörenhet. När koleraepidemien rasade i Jönköping 1853, var hon en af de modiga kvinnor, som icke drogo i betänkande att besöka fattiga hem, tillse snyggheten där och ordna för de sjukes skötsel, hvarvid det sjukhus, som bröderna Lundström under farsoten inrättat för tändsticksfabrikens arbetare, naturligtvis särskildt intresserade henne. När sedan »Skyddsföreningens småbarnsskola» inrättades i Jönköping, invaldes hon genast till styrelseledamot och kvarstod såsom en verksam sådan till sin flyttning till hufvudstaden.

I det nya samhälle hon nu kom att tillhöra verkade hon ock såsom nitisk skyddsfru i Kungsholms församling under en lång följd af år. På äldre dagar drog hon sig emellertid undan den yttre verksamheten, och hennes deltagande i en mängd välgörenhetsbazarer begränsades till en frukostköpare: hvad ingen annan ville ha, köpte hon till högsta pris, alltid solig och förnöjd, såsom om hon fört hem det bästa.

Sin största insats i välgörenhetens tjänst gjorde hon dock i det tysta med en aldrig svikande trohet. Allt som välståndet under årens lopp växte och med tiden öfvergick till en afsevärd förmögenhet, kom hon i allt rikare tillfälle att dela med sig af sitt öfverflöd. Huru upptagen hon än kunde vara, hade hon alltid tid att själf emottaga de hjälpsökande och skänka dem trösten af sitt deltagande, då hon lyssnade till deras bekymmer och med verkligt intresse gick in i deras svårigheter, följande skaldens gyllne uppmaning:

»Tryck själfva den valkiga handen,
Ej blott en penning i den.»

Hon hörde till de få, som förstå rikedomens stora ansvar och mottaga den som en Guds gåfva, icke för att uppamma vår njutningslystnad, utan för att gagna våra medmänniskor, och icke många af dem, som lefvat i rikedomens frestelser, torde ha gått så flärdfria och oberörda därpå som hon. I sin ungdom hade hon väl, som de flesta af sitt kön, varit road af smycken och prydnader, och då hennes man fick råd att skänka henne ett och annat juvelsmycke, gladdes det henne barnsligt, men sedan hon lärt sig se lifvet i högre ljus, afböjde hon alla sådana gåfvor. »Numera skulle de bara glittra för mig som de fattigas tårar,» sade hon. »Den summa de skulle kosta

vill jag hellre förvandla till glädje för de glädjelösa.»

För sina underhafvande på de egendommar, som tid efter annan inköptes af hennes man, var hon en mor. I alla sina bekymmer gingo de till henne. Än var det ett par orkeslösa gamla, som hon beredde en sorgfri ålderdom, än var det en ung flicka, hvars undervisning i en hushållsskola hon bekostade för att sedan skaffa henne en god plats, där hon blef en praktig tjänarinna. Åter en annan gång var det en sjuk torparhustru, som behöfde läkarvård och underhåll. Själf vandrade hon omkring i stugorna medförande medicin åt de sjuka, stärkande soppor åt konvalescenterna, goda råd åt en hvar och deltagande i allas sorg eller glädje.

Då hon fann, huru dyrt hennes underhafvande betalade sina klädesplagg i staden, köpte hon själf upp stora förråd af väfnader och lät dem sedan efter behof öfvertaga af henne sina små partier till inköpspris och på afbetalning, glad att sålunda äfven kunna bespara dem stadsresan med dess särskilda frestelser. Gärna hade hon gifvit dem dessa förnödenheter, men hon ville stärka och icke slappa deras själfkänsla, och därför ordnade hon på samma gång så klokt och kärleksfullt för dem.

Vid jularne fingo alla underhafvande på de olika egendommarne både i närheten af Stockholm och långt bort i landsorten, julklappar, som hon själf uppköpte och ordnade, dels matvaror och klädespersedlar åt de äldre, dels leksaker och namn åt de små. Dagen före julafton for hon ut till sitt kära Antuna, den egendom, där hon under många år hade sitt sommarhem, och där var det hennes stora glädje att personligen utdela sina gåfvor. När hon återvände från denna färd, såg man den inneboende julfröjden tindra ur hennes ögon, under det hon yttrade: »Nu har jag haft min jul.»

Denna glädje att gifva och att offra sig, slog liksom ut i blomning efter en närgående sorg, som midt under de soliga dagarne i hemmet drabbat henne. Från den stunden fick ljuset af Guds kärlek allt rikare strömma in öfver henne. Men det gick så stilla, så utan ord och åthäfvor, att blott de, som stodo henne närmast, visste att hon likt den törstande hjorten ropade efter vatten och länge blott droppvis mottog det flöde, som porlar fram från lifskällan. Icke hvad hon kunnat göra för andra, utan hvad *en annan* gjort för henne, gaf henne den ro hon sökte.

Det led emellertid mot slutet af detta lif i verksamhet och kärlek. Sedan många år hade hon lidit af oroväckande sjukdomssymptomer, men burit sina tidtals mycket svåra plågor så tyst och tåligt, att ingen mer än hennes närmaste visste därom. Hon hörde ej till dem som älska att tala om sig själfva och sina krämpor. Det var lärorikt att se, hur hon bar sin sjuklighet med gladt mod, hur de friska gingo till henne, den lidande, för att hämta råd och kraft i sina svårigheter, hur det alltid var *sol* kring sjukbädden, och hur hon använde

hvarje period af skenbar förbättring till fördubblad kärlekstjänst åt nödställda likar. Men nu var hennes kraft slut, och i medlet af juli detta år nedlades hon på sjuksängen, ett rof för så våldsamma smärtor, att det blef tydligt för alla, att det var dödens förstörelseverk, som pågick. Under det krafterna sjönko dag efter dag och plågorna marterade henne, låg hon dock stilla och ljuflig med ett vänligt ord åt alla, häntydande på att hon förstod det hennes lefnadsdagar voro räknade. En operation ansågs slutligen af läkare nödvändig såsom sista försöket att rädda lifvet. Då detta meddelades henne, svarade hon lugnt: »Jag lägger mitt lif i Guds händer.»

Utan klagan och bäfvan inför den redan dagen därpå stundande operationen, tillbragte hon stilla undergifven den sista natten i sitt kära sommarhem för att redan nästa morgon förflyttas till Sofiahemmet. Det var en gripande färd bort från allt, som var henne kärt, medan i stugorna rundt omkring på ägorna fälldes heta tårar. Det var ju deras goda moder, som fördes bort från dem.

Operationen medförde ej det önskade resultatet, och efter ännu några dagars svåra lidanden slutade fru Sofie Lundström den 13 augusti sitt välsignelserika lif.

Under sin hälsas dagar plögade hon stundom inom den förtroliga kretsen kalla sig »Beata Hvardagslag», därför att hennes lif mest förflöt i praktiskt ordnande verksamhet. Men hvar och en, som kände hennes klara intelligens och rika hjärta, vet att sådana naturer höra icke hvardagligheten till. Säkert är dock, att om sådana kvinnor som hon hörde till det svenska folkets »hvardagslag», vore vårt land ett välsignadt land och våra »tusen hem» förverkligade då sin sköna bestämelse. L. S.

Återglans.

Framför mig ett höstligt landskap, af oktober-sol förgylt,
och i tankarna den kvinna, som mitt lif med sorg har fyllt.

Nu är hennes ungdom faren, borta liksom sommarn är,
men i sina drag hon ännu höstens hela skönhet bär.

Vår i skogen! Ljufva saga — fågelsång och svärmeri,
doft af hägg och bäck, som sjunger, ung och trotsig: jag är fri!

Höst i skogen! Inga sånger, stilla vemod, allting dött —
liksom stelnadt hjärtblod lyser lönnens blad så dunkelrött.

Men ändå, hur du kan stråla, underbara, gyllne höst,
tända minnen ifrån våren i ett stackars fattigt bröst!

I ditt ljus, liksom förklaradt, stiger hela lifvet fram,
och till marken, jämte bladen, falla årens sorg och skam.

Mot den bleka aftonhimlen tecknar sig då, klar och mild,
med ett stänk af guld från hösten utan skuggor hennes bild.

Daniel Falkström.

Oron i vår tid.

Det är ett af alla väl känt faktum, att nervsystemet hos vår tids kulturmännska är irriteradt, ömtåligt, sjukt. Naturmänniskan, »vilden», vet ej af några nerver, hvaraf ju och hans grymhet såväl som hans egen förmåga att i förvånande grad uthärda kroppssmärta får en förklaring. I all synnerhet är det den för högtryck gående storstadsinbyggaren af de bildade klasserna, som besväras af sjuka nerver, och sedan nu äfven kvinnan ryckt fram och ställt sig i kulturarméns led, sedan hon jämte mannen arbetar för den ekonomiska utkomsten, också hon. Till dessa kvinnliga, mer eller mindre hårdt angripna nervpatienter ville jag här komma.

Mången gång torde det nog hända, att dessa mellan så till sägandes yttre och inre plikter slitna kvinnor — mellan dem mot samhället direkt, såsom välgörenhet, folkupplysning m. m., och dem hemmet ålägger — eller dessa kvinnor, som jäktas af arbetet för det dagliga brödet, att de, säger jag, önska sig tillbaka i eller åtminstone med en känsla af hvila och välbehag låta tanken dröja vid den lugna tid, hvarom de gamle berätta. Den tid, mena vi, då man visserligen steg upp kl. 5 om morgonen, men fick gå till sängs redan kl. 9 på kvällen, då man i ostörd ro satt i väfstolen eller skötte baket under morgontimmarna och om eftermiddagarna slog sig ned med sitt handarbete vid det med ett par talgljus upplysta salsbordet, där samtliga familjemedlemmar församlades och där skönlitterära arbeten i många delar förelästes högt (man hade tid till sådan läsning då); då man fick nöja sig med den salta maten och enformigheten hela långa vintern, men i stället ägde lugnet, sinnesron; då hjärtklappning var något okänt, om man undantager ungmöns känslor, när kornettens sabel hördes skramla i förstugan, och då man lika litet visste af sömnlöshet som sulfonal och morfinspruta.

Men måune väl en nutidskvinna, äfven af de icke mest avancerade, på allvar skulle vilja blifva försatt tillbaka i tiden? Var det verkligen bättre förr än nu? Vi tveka ej att därpå svara ett bestämdt nej. Var man i våra mödrars och mormödrars tid mindre nervös, hade man antagligen till följd af den mindre hygieniska dieten mera magkatarr (magsyra), för att nu ej uppdraga andra jämförelser. Och börjar man önska sig tillbaka, hvar skall man egentligen stanna? Vid 1830-talet eller vid den obekväma tid, hvarpå vi nyss i »Gamla Stockholm» sett en profbit, eller vid den,

då våra förfäder lefde i jordkolor, närde sig med jakt och fiske och klädde sig i djurhudar? Det sistnämnda vore ju det mest konsekventa.

Åh nej, vi äro nog, den ena med den andra, i grund och botten så glada att lefva i det nittonde århundradets slut, trots tidens uppfordrande till det yttersta af vår kraft, trots sammanträden, möten och enerverande telefonringningar, trots det måhända onaturligt forcerade kvinnoarbete, som är rådande. Men, som sagdt, nervpatienter se vi rundt omkring oss, om vi ock äro nog lyckliga att möjligen själfva ej höra till deras tal, och hvar och hur finna boten för dessa?

Ja, den som tillfredsställande kan besvara den frågan, den är en mänsklighetens välgörare, värdig ett hedersrum bland dess stormän, men ännu är han icke kommen. Ändå mycket mindre tro vi oss i lycklig besittning af något arcanum mot den tidssjukdom, vi här påpekat, mot denna oreflekterade sinnesoro, denna ljudkänslighet, denna feberaktighet och otålighet. Af sikten med dessa rader var blott att framhålla ett och annat, som törhända kunde blifva någon till hjälp och gifva ämne till eftertanke.

En noggrann tidsindelning har ofta och med rätta i Idun nämnts som en viktig faktor i fråga om medhinnande af olikartade plikter och göromål. Utan att i minsta mån vilja rubba denna förträffliga regel, utan hvilken ingen verkligt gagnande verksamhet är tänkbar, måste det dock sägas, att den icke alltid och allestädes är fullt genomförbar. I synnerhet är detta förhållandet inom hemmets värld, på den grund att vi där hafva att göra med lefvande, oberäknliga människovarelser, som ej vilja finna sig i att gå så säkert som kronometrar. Vi försöka nog att draga upp dem och sköta dem så ordentligt som möjligt, men ett, tu, tre ha de små urverken dragit sig, och vi dragas med dem ur den uppgjorda ordningen.

Är du därför mor, så vet du, huru oakadt det bästa arbetsschema göromålen stundom hopa sig så, att du med en gammal känd prästman och andlig skriftställare är färdig att slå dig för pannan och utbrista: »Oj, oj, oj, hvar skall jag börja och hvar skall jag sluta?» Du känner dig ej situationen vuxen, blir nervös och irriterad och följaktligen mindre duglig till det du har att utföra. Jag vet därvid intet bättre råd att gifva än detta: lämna så vidt möjligt tanken på det hela och tag dig lugnt en detalj före! Du kan ändock ej uträtta allsammans på en gång, du blott sliter ut dig med tanken på detta myckna, som borde göras, som kanske till och med redan borde vara gjort. Tag en timme, en sak i sänder, ej hela veckans, hela dagens arbete på dina axlar i denna stund! Det är den bördan du ej rår med, som nöter ut dig i onödan. Var »ganz bei der Sache», inte till hälften, till två tredjedelar, med en del af hjärnan sysslade med annat. Du skall då få se, huru härfvan småningom reder ut sig, huru denna först utförda detalj liknar den först lösta knuten; den nästa blir lättare och till sist har du lyckats nysta upp det trassliga garnet, som att börja med föreföll dig nära nog omöjligt. Tiden är verkligen så dryg, så tänjbar. Den räcker till märkvärdigt mycket, när den användes troget och i lugn. Betvinga därför ditt sjukliga jäktande, och skona på detta sätt ditt nervsystem!

Orsaken till den myckna oron är nog emellertid äfven att söka djupare än i nerverna. Den sitter i hjärtat. Liksom kvinnan i socialt hänseende lämnat omyndighetsåldern, barnåldern så att säga, och härigenom fått sig ökadt arbete, ökade plikter pålagda, plikter dem mannen förr ensam bar, har hon äfven öfvergifvit det barnsliga förhållandet till Gud. Hon intager ej längre i religiöst afseende barnets ståndpunkt. Hon hänger sig åt spekulationer och tror ej på Fadern i himmelen, som styr hennes lefnadsöden. Hon böder ej, hon har förlorat fäste och »drifves hit och dit af vädret». Men vårt hjärta är skapadt för Gud, därför är det oroligt till dess det fått sin hvila i Gud, säger Augustinus. Denna hvila vinnes ej på tänkandets väg, genom förståndets öfvertygande — den vinnes genom hjärtats besegrande.

Här är således ett fall, där vi böra gå tillbaka. Ty för *alla* tider gälla den store Mästarens egna ord: »Hvilken som icke tager Guds rike som ett barn, han skall icke komma därin.»

Jag läste härom dagen en liten anekdot, som jag här finner vara ett så godt å propos, att jag tillåter mig återgifva densamma:

Den berömde filosofen Fichte kom en gång i samtal med den fromme baron v. Kottwitz. Samtalet rörde sig om religiösa frågor. Fichte förklarade härvid, att han icke kunde tillmäta bönen någon betydelse. Ett barn kunde det möjligen anstå att bedja, men alldeles icke den tänkande mannen: han hade att lita till sin vilja. Tillsport om sin mening i denna fråga, sade v. Kottwitz: »Herr professor, när jag vaknar om morgonen och tänker på de många plikter, som den nya dagen ställer mig inför, och när jag i samband härmed tänker på min ringa kraft och mitt behof af tålmod och kärlek, kan jag ej annat än utbedja mig min himmelske Faders hjälp. Och om aftonen när jag går till hvila och erinrar mig så mycket, som försumrats och felats under den gångna dagen, kan jag icke somna lugnt, förrän jag bedt om tillgift för det felade.» — »Herr baron,» sade då Fichte, »jag önskar, att jag befunde mig på eder ståndpunkt.» — Icke långt därefter insjuknade Fichte och dog. Det befanns då, att han genom testamente insatt v. Kottwitz, som han denna enda gång talat vid, till förmyndare för sin ende son.

Ellen Bergström.

I min barnkammare.

Där är soligt och skönt i min barnkammare om morgnarna, och det är en ljufvig syn som möter en mammas öga, när hon tittar dit in.

Tre små korta sängar, klädda med skärt, stå i rad vid den ena väggen och tre små ljuslockiga töser residera därinne. Vakna äro de med solen och allra piggast just på morgonkvisten.

Den äldsta, 5-åringen, Brunöga som hon kallas, står där upprätt i sängen med det ljusa håret ringlande sig kring ansiktet och den långa hvita nattdräkten en smula uppdragen, färdig att utföra det första lilla tjufpojkestrecket för dagen.

Blåöga, 4-åringen, har nyss satt sig upp,

gnuggar sina stora blå ögon och har ännu inte riktigt kommit ur drömvärlden, där vargen och rödlufvan säkert spelat en stor rol.

Och så Lillan, som är allra näpnast, — hon har förstas befriat sig från täcke och andra sängens tillbehör — står ömsom på fötterna och ömsom på hufvudet — sätter sin lilla näsa i vädret och ser lustig ut.

Mamma gläntar på dörren — genast skrika tre små barnaröster:

»Komma in till mamma!» och så i en fart upp ur sängarna!

Lillan blir förstas buren på mammas arm.

Så bär det af in i sängkammaren och upp i mammas stor säng, ner under täcket, — där bor vargen i mörkret — hu! — men roligt är det. — Tre ungar och en mamma i samma säng — trångt är det ju, men hvad gör det? — Nu måste pappa plågas litet. »Pappa häver,» säger Lillan och drager honom i skägget. Pappa slår upp det ena ögat, säger sömnligt: »mina älsklingar», vänder sig om och »häver» igen lika godt. — Så skall mamma tala om kosorna, fåren och alla de andra lustigheter utefrån landet i somras. Ögonen lysa och små barnamunnar stå halföppna af för-tjusning. — Men allt roligt tar fort slut!

Där kommer Gagga — barnjungfrun — och en liten tös om sender tages in i barnkammaren fram till de små tvättställena med blommiga omhängen, där tvålvatten användas i riklig mängd — ej alltid till oblandad tillfredsställelse.

Sist kommer turen till Lillan. »Hvems Gullebarn är Lillan,» säger mamma. »Mammans dullebarn,» blir svaret — så en kyss och en famn af små mjuka armar till afsked.

Dörren stänges till barnkammaren på en stund. — Där jollras och skrattas, och då och då höres äfven ett litet tjut, när ett motsträfvigt öra måste gnuggas riktigt rent och fint.

Snart äro de färdiga, och tre par små trippande fötter gånga utför trappan ner i salen.

Barnkammaren står öfvergifven för en stund. Under dagens lopp blir den dock skådeplats för mången fröjd och mången sorg.

Det lider mot kvällen — klockan blir 6, brasan nere i pappas rum är nästan utbrunnen och sagorna börja taga slut för mamma.

Då ljuder Gaggas rop: »Barn, maten är uppe!» och så bär det af uppför trappan, där chokolad och skorpor vänta. Det smakar utmärkt!

»Mamma, får Gud också sådant här godt, eller hvad äter Gud?» frågar Brunöga. »Gud behöfver ingen mat,» säger mamma.

Brunöga tar sig en liten funderare. »Men mamma, när vi komma till Gud och bli hungriga, så har han nog litet mat att ge oss ändå.»

Blåöga har inte fått så många tankar i sin lill hjärna ännu, hon är först afklädd och spatserar omkring i paradiskostym, tills hon blir fångad af Gagga, behörigen tva-gen och iklädd natthabit.

Mamma får skynda sig, om bönen skall hinna läsas, ty Blåöga sluter sina stora ögon få minuter sedan det lilla lockiga hufvudet kommit ner på kudden — och sofver så sin ljufva barnasömn. Snart ligga där tre små töser i en rad.

Det är tyst och stilla i barnkammaren.

Sof sött, mina älsklingar, må Gud hålla sin skyddande hand öfver eder nu och alltid!

Muriel.

I tjänarinnefrågan.

»Spänn ej bågen för högt.»

Såvida Iduns redaktion tillåter, skulle äfven jag vilja säga min mening i saken. Det är djärft af mig, ty jag vet att jag kommer att begå en hel hop fel både i stilistiskt hänseende och med mina mindre förnåma uttryckssätt, men som »förmildrande omständighet» skall jag be att få förutskicka några »biografiska uppgifter» om mitt tilltagsna jag. Som en fattig ankas fattiga barn har jag ej åtnjutit annan skolundervisning än den folkskolan på landet bestod sina lärjungar för 25 år sedan, och då jag slutat skolan och blifvit konfirmerad vid 14 års ålder, kom jag omedelbart ut som rätt och slätt tjänsteflicka. Med detta »yrke» fortsatte jag, ombytande husbönder med längre eller kortare mellanrum, tills jag blef förlofvad och gift med en man, hans ställning är sådan att jag nu i 10 år själf haft tjänare och varit husmor. Om jag med detta mitt »föregående» ej är kompetent att skriva tidningsartiklar, så borde jag vara desto mera kompetent att skilja och bedöma den olika ställning, som matmodern och tjänarinnan inta till hvarandra. Jag har ej kommit så upp i välmåga, att jag glömt mina tjänande systrar och deras många svårigheter, men då nästan alla insändarinnor och E. K. isynnerhet tyckas fast beslutna att anse och behandla dem som martyrer, så fordrar rättvisan att någon ställer sig på husmödrarnas sida och försöker visa, att dessa verkligen ej äro sådana oersonliga styg-gelser, som allmänheten nu fått anledning att tro dem vara.

E. K:s artikel genomgås ju visserligen af en god och human anda, men litet af välviljan borde E. K. låtit tillfalla äfven matmödrarna. Låt oss nu först se, *hvarför* det nu för tiden är så stark efterfrågan af tjänare. Fordom rekryterades tjänarinneskaran äfven från i städerna bosatta handtverks- och burgna arbetarefamiljer. Föräldrarna ansågo då ej som dottrarnas högsta lycka att de fingo en fin skoluppfostran med ty ättföljande kamrater och vanor. Numera göra föräldrarna stora försakelser just för att barnen skola bli så fullproppade med bokligt vett som möjligt, och det är ju ej att klandra dem för, de förstå ju mestadels ej, att det kan bli överbefolkadt äfven å de lärda banorna. I dessa hem, från hvilka förr utgingo en eller flere tjänarinnor, behöfver man nu i stället att *anställa* en dylik, ty dottrarna dels kunna och hinna ej hjälpa mor, dels skulle de »skämmas ögonen ur sig», om en kamrat fick se dem sopa ett golf, skaka en matta eller hjälpa mor ett tag med tvättbaljan. När dessa flickor en gång bli färdiga att antaga en plats, så är det hvarken som »jungfrur» eller som fabriksflickor.

Så ha vi en annan klass, som visserligen till börden är de föres jämlingar, men som af en eller annan anledning ej vilja eller kunna »högfärdas i fina skolor och dito sällskap». Men därför att de nöjt sig med folkskolebildningen, behöfva de väl ej bli »pigor» och ännu mindre »fabrikstöser», om de nu också inte fått lära främmande språk och spela piano. En sådan flicka *kan* hjälpa till i sitt hem, om hon vill och det behöfs, men vaniigen måste hon — om ej för annat, så för att få vara lika fint klädd som andra jämnåriga — söka sig en inkomst. Det blir vanligen sömmerska och på senare år telefonist eller i bästa fall butiksbiträde af henne.

Icke är det nu matmoderns fel, att alla dessa friska krafter och viljor gå för henne förlorade? *Det* är tidsandan, vare sig nu man vill kalla den ond eller god. Den lilla kontingent som af stadsbarnen återstår henne får hon verkligen på sätt och vis dela med fabrikena, men i allra flesta fall kan man väl säga, att fabrikena så att säga rekrytera sig själfva, då föräldrar, som arbeta där, gärna draga sina barn dit också. Fabriksflickan står ej heller på den sociala skalan så högt, att icke en tjänsteflicka ser ned på henne. Hvarför ändock så många gå dit är nog mest för att det specifika arbete, som där ålägges dem, är af den sort att det snart inläres, så att fingrarna gå som en maskin och tankar, ja t. o. m. ögon kunna ila hvarthän det dem lyster.

I ett hushåll krävas så mångahanda sysslor och verkligen litet omtanke också och det är detta som de unga finna så hjärtans besvärligt, att de hellre föredraga maskinhallarna. Det blir därför blott en eller annan individ, som utom landsfickorna förrirrar sig in i familjerna, och nu är det att se, hurudan och huru den rara varan där emottages och behandlas.

Att nybörjaren kommer till en familj, där man endast har råd att hålla en tjänare, och att dessa platser äro i flertalet, är väl tämligen säkert, och är det från en sådan matmoders ståndpunkt jag utgår. Tjänstefickan kommer i djupaste okunnighet om alla de sysslor, som krävas för att ett hem skall kunna kallas ett hem, och ofta med karaktär och seder, om hvilka den stränga och skarpa husmodern med fog kan säga att »on ljuger och stjäla», men som den milda och öfverseende kallar »barnsliga dumheter». Ett och annat lysande undantag gifves, men »undantagen» bli allt mer och mer sällsynta. Nu börjar en lärotid, för hvilken lärjungen har kontant, om än liten lön, mat, värme, lyse och en mer eller mindre snygg och god bädd. Lärarinnan får utom besväret ofta vid experimenten vidkännas för den mindre bemedlade ganska kännbara förluster dem hon måste bära med jämmod, om hon ej, när detta någon gång brister, vill betraktas som en »arg tyrann». När flickan blifvit »varm i kläderna», d. v. s. lärt så pass som hon finner nog af denna matmodern, så anser hon sig mogen för en högre aflönad plats, begär och får sin orlofsedel, hvori hon »till det bästa rekommenderas», och beger sig till »en annan marknad». Den nya matmodern ser ju då, att hon »tjänat förr», så »totalt okunnig är hon väl ej», och så antar man henne där på god tro och med högre lön än på förra platsen.

Med den högre lönen följa högre anspråk, dem dock tjänarinnan ej är mäktig uppfylla, förr än äfven den nuvarande matmodern betalt sin tribut för nöjet och äran att ha fått henne om hand. Så skulle man kunna följa tjänarinnan trappsteg efter trappsteg på hennes väg mot sin fullkomning, och alltjämt är hon den betalda eleven och matmodern den betalade lärarinnan. När tjänarinnan ej anser sig behöfva lära mera, blir hennes sinnesbeskaffenhet sådan, att en gammal kunnig husmoder ber »Gud bevara sig» för henne och den unga okunniga husmodern, som nödgas anlita henne, höjer en suck af lättnad, då hon utan allt för stor fejd får sin vilja genomdrifven, äfven om det fått ske så diplomatiskt att »jungfrun» alltjämt tror, att det är hon som är den bestämmande.

Hvad det beträffar, att »hemmet icke ger sig helt åt tjänarinnan», så torde få bestrida, att den tjänarinnan, som vill vinna tillgifvenhet, mycket lätt gör det också, isynnerhet i familjer där barn finnas, och hurudana än hennes tillgifvenhet och beskaffenhet äro, så hör det till sällsyntheterna att, om sjukdom inträffar, tjänaren helt eller genast öfvergifves af sina husbönder, oafsedt nu att om tjänaren är lagligt stadd, man ju då är förbunden att lämna sjukvård en viss tid. Sällan har väl någon flere tjänare än man känner sig ha behof utaf, och om tjänaren då blir sjuk, kan man väl icke begära, att en husmoder skall vara tillräckligt hjälpt med en sjukling eller att hon i många veckor skall gå och vänta på dennas tillfrisknande. Icke förthy är dock detta ofta fallet. Hvad fritiderna beträffar, antager numera ingen tjänsteficka en plats, utan att först göra sig underrättad om, hur hon får det med »utedagarne». Mången husmor får neka sig hvarje den minsta vistelse utomhus på söndagen, just för att jungfrun då skall ha ledigt. Äfven under veckans arbetsdagar erhåller hon väl gärna ledigt någon stund, om det blott infaller på rimliga tider. Om bönemöten och förenings-sammankomster infalla just då man har byk eller annat, som behöfver skötas med ihärdighet och omtanke, så må det väl ej förfäntas, att matmodern svarar nej till den tjänarinnan, som är oklok nog att bedja om ledighet just då. Och att det skall vara en förödmjukelse att bedja att få gå ut! Hvilken ämbetsman, hur högt han än står, har rätt att taga sig permission, utan att först anhålla därom?

Och så arbetstidens längd! Om i ett fattigt hem med stor familj arbetsdagen verkligen kan bli »17 timmar» lång, så är den nog ej längre för tjänstefickan än för husmodern, och det är helt säkert den senare som mest fått kännas vid »dagens tunga och hetta». Icke sällan blir dagen 17 timmar lång af den anledning att tjänarinnan utan flit och omtanke sköter sina

sysslor, och kan den ena behöfva två timmar för hvad en flitig gör på en halftimme. Har E. K. personligen gjort sig underrättad om hvad fabriks- och verkstadsarbetaren tycker om sina »60 fridagar» på året?

»Om en bara inte ville ha mat och värmesöndag som hvardag», är den lika vanliga som sanna refrängen, då talet faller på deras såväl arbets- som lön-lösa fridagar.

Ja, våra tjänarinnors ställning är numera sådan, att deras vänner göra klokast uti att ej »spänna bågen för högt». Skulle det verkligen gå därhän, att en tjänarinne strejk infunne sig, så blir den ej till tjänarinnornas favör i längden. I mångt hem, där nu en tjänarinna anses och anser sig outhärlig, skulle man snart inse att man mycket väl kan hjälpa sig själf. Och därvid skola en sådan ro och frid, för att icke tala om besparing, infinna sig, att man icke »för allt i världen» vill komma i de gamla hjulspåren igen. Detta skulle locka andra familjer att »göra sammalunda», och till sist blir det kanske jungfruns lott att med samma ödmjuka sinnelag söka en plats, som det nu är matmoderns att söka en tjänarinna. Ja, hvem kan se in i det fördolda! Kanske det rent af är jungfrurna beskärmt att »återgifva kvinnan till hemmet», som våra stora kongresskvinnor så vackert säga. Då man rent af blir tvingad att betjäna sig själf, så kanske våra unga flickor till sist finna att köks- och hushållsgöromål ändå inte äro något så afskyvärdt, som de nu tro. Och alla dessa hushållsskolor och skolkök, som växa upp likt svampar, kunna kanske dana ett släkte af nya husmödrar med sådana egenskaper, att de ej anse en tjänarinne strejk som det allra värsta, som kan hända dem.

—g—g

”Postkvinnor”.

Några interiörer ur lifvet inom disken på ett postkontor.

För Idun af Adam Lux.

När Åke Väst lämnat bangården, gick han stadens storgata fram för att, innan han uppsökte sin blifvande bostad, få kasta en blick på postkontoret, på hvilket han skulle tjänstgöra. Det hade sin lokal i ett stort prydligt stenhus med stora fönster och fasad utåt esplanaden, stadens förnämsta promenadplats.

Han försökte att uppfånga en skymt af de tjänstgörande därinne, men märkte blott en massa människor, hvilka ifrigt sysselsatta skyndade fram och tillbaka eller sutto nedböjda öfver skrifbordet. Vid ett af fönsterna såg han dock ett blekt, vackert ansikte, som tycktes tillhöra en tjugufem års kvinna. Hon föreföll rätt litet intresserad af hvad hon hade för händer, ty gång efter annan gingo hennes blickar ut mot folkvimlet på esplanaden.

När han installerat sig i den nya bostaden och ätit middag, tog han vägen mot postkontoret för att anmäla sin ankomst. Redan utifrån såg han, att den storm, som middagståget förorsakat, nu lagt sig: personalen syntes vara betydligt decimerad och ej ens det bleka ansiktet visade sig.

Då han kom in, såg han i den stora lokalen blott två människor, utanför disken en bonde med en smutsig godsväska och vid bordet innanför disken en spenslig varelse, i hvilken han strax igenkände det bleka ansiktet från förmiddagen. Hon hade visst för brådtom för att hinna med att ägna honom någon uppmärksamhet, och han fick därför god tid att närmare granska hennes utseende. Hon föreföll späd och klen som ett brådmoget barn, hade rikt mörkt hår, en kanske väl stor mun och

mörka, skarpt tecknade ögonbryn; det var allt hvad han kunde se. Ett ögonblick därefter hade bonden gått sin väg och kvinnan innanför disken såg på honom med en frågande blick. Åke fann, att hon hade mörka, djupa ögon, i hvilka det låg något på en gång hårdt och lockande.

Han sade sitt namn och sitt ärende och han hörde henne presentera sig som fröken Verner. Sedan trädde han innanför disken och hon öppnade dörren till ett rum bredvid, från hvilket han hela tiden hört ljudet af talande röster.

I rummet såg han fyra fruntimmer, samlade kring en brödbelastad kaffebricka; två af dem voro högst trettio år, men de två andra säkert nära fyrtio.

Fröken Verner presenterade dem för honom. Den äldsta hette Berger och hade detta lidande och betryckta utseende, som man finner hos olyckligt gifta kvinnor. Därnäst kom fröken Almgren, mörk, reslig och ännu vacker, fast de obarmhertiga åren tagit det mesta af hennes färging. Sedan var det fröken Ros, som såg ut som en rödblommig och välmående bondkvinna, och så fröken Karlsson, en liten tös på ett par och tjugu år.

Alla visade de sig mycket vänliga mot honom, och när presentationen var öfverstökad, anskaffades på något fiffigt sätt ytterligare en kaffekopp, och om några minuter kunde Åke tro sig vara på en kaffe-bjudning, tillställd af några goda vänner till hans ära. Han fick ett mycket godt intryck af tjänstgöringen på postkontoret och sina blifvande kamrater.

En månad därefter såg han dock allt med helt andra ögon och af de nya väninnorna återstod blott en — fröken Verner. De andra hade blifvit hans fiender, den ena af ett skäl, den andra af ett annat; alla tyckte dock att han var »kitslig» och ville spela förman för dem. Kanske hade Åke velat pråla för mycket med sin manliga och postala visdom, kanske hade han haft skäl för sina anmärkingar, hur som helst, han hade kommit att stå på spänd fot med alla de kvinnliga kamraterna — undantagandes fröken Verner.

Fröken Verner och han kunde tvista och gråla de också, men blefvo aldrig ovänner, därtill var den ena parten för mycket kvinna, den andra för mycket man. Redan från första stunden hade fröken Verners nästan sydländska färging och lifliga förledande sätt inrullerat honom bland hennes ifrigaste beundrare. Han hade dessutom fått en stor aktning för hennes goda hufvud, som lät henne se längre och klarare och döma bättre än hennes kamrater.

Han blef fröken Verners ständige riddare ute på förlusteställen och konditorier, och det var under ett besök på ett konditori, som de en dag kommo att tala om de kvinnliga kamraterna på kontoret. Samtalet hade börjat helt skämtsamt, men så småningom hade det blifvit ett allvarligt resonemang och nästan med förvåning märkte han, huru det kommit en viss värme i den ton, i hvilken hans vis à vis talade om sina väninnor.

Hon sade: »Hur kan ni begära, att de skola få något större infresse för ett verk, som ger dem nått upp, hvad de behöfva för att kunna lifnära sig, och som ej ens kan lofva dem, att det en gång skall bli bättre? Ni tycker, att de äro ointresserade och fnur-riga, men försök att tänka er själf i deras ställe, så får ni se, hur det går att vara

nöjd och belåten!» Och hon tillade efter några ögonblick:

»Ni som man skulle likväl ha mycket lättare för att skaffa er ersättningar för arbetets glädjelöshet, än hvad de ha.»

Åke förstod henne väl, men det intresserade honom att höra henne tala om dessa förhållanden, och därför gjorde han en fråga, som förlängde samtalet och kom henne att berätta mera om kamraterna. Och när han den kvällen skildes från fröken Verner, hade han lärt sig att bättre förstå dessa postala kvinnor, för hvilka i de flesta fall tjänstarbetet har något af resignation öfver sig.

Dagen därpå var det nästan med en viss undran, som han såg dem sköta sina enformiga göromål. Hvar och en af dem hade ju på sätt och vis sin saga, som gjorde henne till martyr i smått.

Där gick fröken Almgren, en gång den rikaste ungmön i staden och drottningen på alla baler. Var det underligt, om det stundom kom en kyla i det svar, hon gaf honom, när han månade henne att skynda på med »brefsorteringen»?

När han såg fröken Berger sitta där, lutad öfver en tjock journal, med sin evigt betryckta min och sin alltid lika torra hosta, kom han att tänka, att om någon hade orsak till sorg, så var det hon. För tio år sedan hade hon mist den ende främmande man, som någonsin älskat henne, för fem år sedan hade hon förlorat sin bror, och nu måste hon och modern draga sig fram på hennes knappa lön. Hennes kors var sannerligen tungt!

Och de andra kvinnorna? Väntade de ej alla på en man, som skulle komma och ge dem ett hem? Det kunde få vara så litet och enkelt som helst, blott det toge dem bort från det glädjelösa arbete, som gjorde dem gamla i förtid! För fröken Ros var väl den största utsikten borta, men för fröken Karlsson glimmade ännu hoppet.

Med fröken Verner var det en annan sak. Åke visste, att hon haft flere friare, som hon afvisat.

Åke var ej elak, och hvad han fått veta af fröken Verner kom honom därför att lifligt önska, att han kunde komma bättre öfverens med de kvinnliga kamraterna. Och till denna hans önskan bidrog väl äfven den omständigheten att han ej ville likna sina manliga kamrater, hvilka sågo fruntimmerskollegorna med allt annat än blida ögon. Under den dagliga tjänstgöringen kunde de vara artiga nog, men man skulle höra dem, när de talade med hvarandra om postkvinnorna!

De voro för dem blott några, som trängt sig in på områden, där de ej hörde till, och på hvilka de blott gingo i vägen vid befördringen. Den yngste »extra ordinarie», som det kunde falla Åke in att vända sig till, skulle med harm protestera mot att likställas med en kvinna, om hon också varit med i verket i tjugu år.

Först när han blifvit oense med flickorna, hade han glädt sig åt det medhåll hans manliga kamrater gifvo honom, men sedan började det plåga honom.

Chefen var en man med godt hufvud, men han var framför allt tjänsteman och hänsynslös i omdömen och domar. Särskildt fröken Berger led under hans regemente och hade flere gånger fått höra från honom, att hon var dum och ingenting begrep.

(Forts.)

Småmynt.

Det ges många slag af sparsamhet här i världen och den tar sig uttryck på många olika sätt. Den ena individen af människosläktet är ju ej lika den andra. Under det den ena samlar pengar blott för pennningens egen skull och utan samvetsskrupler begär mången ohederlig handling endast för att få sin skatt förstorad, så gömmer den andra sin fullt ärligt förvärfade förmögenhet för att någon gång i en obestämd framtid därmed kunna uträtta någonting riktigt storartadt, vare sig i filantropiskt, praktiskt eller estetiskt syfte. Och under tiden hafva de — den ene så väl som den andra — mycken ovilja för att gifva ifrån sig sina småmynt. Ja, vår filantrop ser kanske oberörd, hur en medmänniska svälter och fryser och måhända går under, under det han i sitt tysta sinne gör upp en kalkyl öfver hur många hundra, eller möjligen tusen, ännu fattas i det kapital, med hvilket han en gång ämnar att slå ett stort slag, som skall komma världen att spärra upp ögonen af häpnad öfver ett sådant ädelmod.

Jag vill ej därmed säga, att alla äro lika egoistiska i sitt samlande, ty dess bättre finnas nog också de, hvilka strö ut sitt småmynt med fulla händer, på samma gång de klokt afsätta ett kapital som i framtiden skall bära välsignelsebringande frukter.

»Allt eller intet,» är en del människors valspråk. De sitta med händerna i kors under en obestämd väntan på att någonting stort skall komma till dem: ett stort arbete att utföra, någonting med hvilket de synbart kunna ingripa i mänsklighetens historia — och under tiden glömma eller värdslösa de alla sina små plikter. De äro rädda för att taga ett enda steg i häfvernans sand med toffel på foten och föredraga att ej lämna något spår alls. Allt sitt småmynt hafva de i behåll, men tynande kommer det att en gång drag dem ner i missmodets dy.

Det gifves också ett slag af sparsamhet som tar sig uttryck i ordkarghet. Man finnas — ja, äfven kvinnor — hvilka gömma på en stor fond af intelligens och vetande, utan att den kommer deras närmaste omgifning till godo. De äro i hvardagslivet tysta och torra; de tala om väder och vind alldeles som vanliga, medelmåttigt begäfvade dödlige, och det är först vid högtidliga tillfällen som deras retoriska blomma slår ut i all sin prakt för att bringa sin vållust åt en hop af — otacksamme.

Hur mycket mera glädje skulle de ej hafva och gifva, om de i det dagliga lifvet omsatte sin skatt och läte den blomma i tusende, om än obetydliga blommor, äfven om en och annan råkade att bli förtrampad i hvardagsdammet vid lifvets allfarväg. Men de äro rädda om sitt småmynt eller gitta ej att öppna på pungen med mindre än att de få skaka dukater ur den.

Många spara i hvardagslivet på sina älskvärdaste egenskaper för att sedan låta dem komma främmande till godo. De kunna — utan att därför vara elaka människor — vara trumpna, tvära och ointresserade samt ge liten eller ingen insats till den allmänna trefnaden. Vanligtvis är då deras grundkapital ej stort och de draga sig för att växla det i småmynt, men besinna ej att ett orörligt kapital är dödt och ej ger några

räntor. Den däremot som, utan att räkna, med gifmilda händer strör ut sitt med vänlighet, tjänstvillighet och hjärtlighet präglade småmynt, skall förvisso ej se sitt kapital förminsadt och sist af alla bli bankrutt på detta lifvets lycka.

Utan signatur.

Ur notisboken.

Kvinnoklubben sammanträdde till årsmöte torsdagen den 21 oktober i sin lokal, Norrlandsgatan 17. Års- och revisionsberättelserna för det nu tillryggalagda 10:nde året upplästes och godkändes.

Af årsberättelsen framgick, att under vinterns lopp hållits förutom några större och mindre fester 16 samkväm med diskussion, föredrag eller sällskapsnöjen. Vid åtskilliga af dessa hafva flere af hufvudstadens mest framstående förmågor inom dess såväl lärda som artistvärld lämnat läro- och njutningsrika bidrag, för hvilka klubben stannar i stor tacksamhet.

Klubbens läsrum och bibliotek hafva hela året varit tillgängliga för medlemmarna, hvilka flitigt begagnat sig af dess genom gåfvor och inköp ökade bokförråd till fritt hemlån.

Kvinnoklubben har för öfrigt i den konferens, som Svenska kvinnornas nationalförbund den 21—23 september anordnade i Stockholm, aktivt deltagit genom det föredrag »Om Kvinnoklubbens idé», som hölls af dess ordförande, fröken *Hanna Andersson*. Under mötesdagarna var Klubbens lokal tillgänglig för konferensens medlemmar och äfven därigenom blef klubben bekant för såväl in- som utländska mötesdeltagare.

Till styrelseledamöter i stället för de nu afgående utsågos: Ordförande: fröken *Hanna Andersson*, kassaförvaltare: fröken *Ch. Nyqvist*, öfriga ledamöter: fröken *E. Steinwall*, fru *Raphael*, fröknarna *S. Gumælius*, *A. Rosling*, *A. Tibell*, *E. Hertzman*, fruarna *M. Asp*, *A. Grafström*, *Th. Burgman* och fröken *G. Meyerson*.

Lärarinne diplom i franska. Flere svenska damer hafva med fr mgång begagnat Alliance française's kurser i Nancy, den enda stad i Frankrike, där dessa kurser fortgå hela året. Diplomen, som erhållas vid tre examenssessioner hvarje år, i april, juli och oktober, äro mycket värderade och gifva rätt att undervisa i franska språket. Kurserna gifvas fyra gånger i veckan i en af universitetets lärosalar och kosta 40 francs för 40 lektioner. Sistlidne juli förvärfvades diplom af fröknarna *Klara Broander* från Visby, *Frideborg Johansson* från Öland och *Kimander* från Söderhamn. Vidare inhämtas af M.elles Dure's annons i dagens nummer.

En kvinnokongress skall i dagarne äga rum i Berlin. Den 1 och 2 november skola kvinnoföreningarna i Breslau, Bromberg, Bonn, Danzig, Frankfurt a. d. Oder, Minden och Rudolstadt sända delegerade till Berlin för att diskutera öfver några viktiga frågor. På tisdag hålla jur. dr. fröken *Anita Augspurg* och fru *Stritt*, Dresden, föredrag öfver kvinnans ställning i familjen, församlingen och staten.

Stockholms femte kvinnliga läkare. Förut finnas, som bekant, fyra kvinnliga praktiserande läkare inom hufvudstaden. I dessa dagar öppnar den femte, dr. *Ellen Sandelin*, praktik.

Barnängens Vademecum »är ett nytt preparat för munnens, tändernas och hudens vård, som för sina förträffliga egenskaper kan rekommenderas till det varmaste. Redan fabrikantens namn — Barnängens tekniska fabrik — är en solid borgen, och därtill kommer att så framstående fackmän som professorsorn i hygien vid Karolinska institutet *E. Almquist* gifvit de amp-laste erkännanden. Vi hänvisa förofrigt till fabriken's utförliga cirkulär, som medföljer detta nummer.

Teater och musik.

K. Dramatiska teatern. Naturligtvis blef det som vi tänkte: fru *Hartmann* i karaktärskostym med »evig kärlek», »brustna strängar» m. fl. rekvisita var endast ett lindrigt öfvergående experiment, och i tisdags hade hon å nyo dragit grilljannekläder på — fyra omgångar, värda lika många

skräddarskyltfönster. För öfrigt äro vi de sista att förneka, det hon icke ypperligt fyllde dem: hon var helt enkelt genomhärslig i sin sjutton-åriga dandyelegans och sin nackbena allt intill ländknapparna af den oförvitliga syrtouten.

Hr *Envall* spelar nu beständigt samme sinnesrubbad betjänt i alla lifvets och scenens skiften och hans senaste kupongklippande pariserbracka utgjorde ej heller — åtminstone för hans mera erfarna vänner — någon allt för öfvervåldigande öfverraskning. Eljes var sällskapet ovanligt mänskligt och hemtrefligt. Hr *Skånberg* hade en *beau jour*, en *trés beau* till och med, och var riktigt älskvärdt enkel och naturlig. Fru *Sandell* snyftade endast fyra gånger, utan att någonsin ta till näsduken, och var däremellan i vissa ögonblick en bestickande ung snärta. Fröken *Jansson* öfversatte i klassiskt-plastiska poser en modern liten bourgeoisfru, och hr *Bäckström* samt med fröken *Ahlander* hade skärpt sin medfödda komik medels uppåtsträfvande lösnäsor. Hr *Hedlund* från Östermalm uthärdade en aktningvärd brottnings med bankiren Bachelier från *rue Vivienne*, och om han icke alltid afgick med segern, ha vi som sanne lokalpatrioter dess större anledning att gratulera vårt samhälle. Och när vi så efter allt detta till sist äfven nämna hr *Rydgren*, hvilken, äfven han, var i tjänstgöring, fredda vi därmed vårt ordningssinne kanske mer än vårt konstnärliga samvete.

Och pjäsen — »*Villa Gaby*»...? Känner inte herrskapet *Gandillot*, »*Hummerns*» m. fl. sedekomediens ryktbare auctor? *Annu* utdelas visserligen icke hans verk som konfirmationsgåfvor eller premier i flickpensionerna, men lefva vi och fortsätta våra bildningskurser å »landets främsta scen», komma vi helt visst att tillgripa dem åt våra barnbarn. Dem renom förblir ju allting rent och Dramatiska teatern allting tillåtet. Låt oss sent uppgifva detta oskyldighetens tillstånd, den sista »villan» må nu bli aldrig så mycket värre än den första...

Hr *Sven Scholander* gaf sistl. fredag en af sina så omtyckta musikaftnar. Naturligtvis var salongen fylld af en högst intresserad publik. Efter ett par visor af *Sehlstedt*, hvilken skald sängaren särdeles varmt rekommenderade och detta med rätta, föredrogs en förtjusande poetisk bit af B. O. *Stackelberg*, kallad »*Min mammas förklädsband*». Följde så Frödings roliga »*Melangtärens intåg i Kalsta*», hvilken föredrogs på ett öfverträffligt dräpligt sätt och delvis måste omtagas. I afdelningen franska visor, i hvilkas föredrag hr S. allra mest excellerar, förekommo idel karaktäristiska och förträffliga stycken, bland annat den genomroliga »*Mjölhandlaren och kolhandlaren*» samt »*Träskorna*». Som vanligt afslöts soarén med en serie *Bellmans*sånger, af hvilka flere framkallade de lifigaste applåder. Säkert är, att hr S. förtjänar särskildt tack för anordnandet af dessa små musikaftnar, hvilka för många musikälskare stå som vederkvickande oaser mellan de åt den högre och gedignare musiken ägnade konsertaftnarne.

Fru *Dagmar Möller* gifver instundande tisdag i Vetenskapsakademien en dansk romansafteon med biträde af hrr *Oskar Lejdström* och *Vilh. Stenhammar*.

Två musiksoaréer, abonnerade, komma att gifvas i Vetenskapsakademien af fröken *Tora Hwass* med biträde af hrr *Neruda*, *Zetterqvist* och *Aulin*.

Filharmoniska sällskapet. Samma dag Iduns förra nummer lades i press företogs det uppskjutna valet af styrelse, och omvaldes nu till hufvudsaklig del den gamla. Hr *Hedenblad* hade lojalt ställt sin dirigentsplats till sällskapets förfogande, och styrelsen utsåg i hans ställe hr *Vilhelm Stenhammar*. Vi hoppas, att valet måtte visa sig lyckligt. Dock hålla vi fortfarande före, att sällskapets stiftare hr *Andreas Hallén* borde varit själfskrifven till dirigent.

Vaknad.

Skiss af *Lennart Hennings*.

Häcken var mer än en manshöjd hög, tät, så att inga blickar kunde tränga igenom den från gatan, där människoströmmen brusade förbi och fordon rasslade mot stenläggningen, ibland hördes rop till och med in i den lilla trädgården. Det var en sida som häcken var stängsel för, på de

två andra höjde sig baksidorna af nabo-gårdarnas uthus, tunga grå tegelytor med mörka små fönster på, ängsligt liflösa väggar och sotiga skorstenar öfver de vida taken.

Den fjärde sidan vette mot deras egen gård, lika grå och liten och förbygd var den, närmast det gröna trädgårdsstaketet stodo lärar uppstaplade kring det gamla höns-huset, nu nyttjadt till dufslag för några sömnögda och vingtrötta fåglar, som göddes till det första höstgillet. Tordis hade intet att fästa blickarna på, ingen utsikt fanns det, endast grått och färgtungt allt kring deras trädgård.

Trädgård, ja — den gaf just ingen fröjd, den heller, inte mera än den gaf frukt åtminstone. Liten var den också, få alnar i fyrkant, men jorden var god och hängasken i hörnet mellan häcken och dufslaget var hög och yfvig och skuggade öfver soffan — nästan för mycket skugga gaf den till och med, ty mycket sol föll ju inte in mellan taken och asken skymde bort dagern nästan; framför låg den lilla gröna plätten med sitt hjärtformiga blomsterland, luktvioler och tunga pioner och ett stolt stånd solrosor, men stickelbärsbuskarna stodo stripiga och mariga och skräpade endast och det var alltid mask på apelnas små skorfvinga blad — det var inte mycket att få af trädgården, men far var ändå så nöjd med den lilla biten grönska; han satt där så gärna med sin ölmugg och sin kvällstidning, när han stängt boden, och då brukade mor och Tordis flytta dit med sina arbeten också.

Tänk så många somrar hon suttit där med sin sömnad eller med en bok, mestadels bara störrande rundt ikring sig; så slö man vardt af att sitta där i kvalmet mellan husmurarna, alla tankar domnade bort eller voro önsknings blott, färglösa, liknöjda önsknings: allt som var — det kunde likaså gärna vara något annat. Det var så helt anorlunda att sitta inne i dagrummet med sitt arbete, nålen var rask då och tankarna sysslade med mycket och ifrade; men när hon satt i trädgården, då vardt det med ens så dufvet och dödt för hennes vilja, och hennes längtan kröp som en slak mask nederst i hennes sinne.

Far och mor, undras om de sett att hon nästan föll af om somrarna, då andra människor taga upp sig igen och vinna krafter ånyo? Om de sett att hon vardt viljelös och hade ondt af att röra sig mycket och satt stilla och dāsade? Eftersom de sände henne till en herrgård på landet att stanna ett par månader, just när våren började på allvar.

Det var som om hon vardt en annan människa då, det spelade lif i hennes ögon, hennes hopsjunkna skepnad rätades ut och vardt spänstig, och under den hvita hyn vällde det fram allt skärare och skärare blodvägor. Hon hade lite svårt att finna ord kanhända, hon talade inte heller så mycket, men den *fanns* där, tankens snabbhet och känslorna, som lifvades af det minsta, och glädjen, som låg på lur bakom allting och jämt stack fram sin röda toppmössa, fast hon var så van vid stillheten därhemma, att det till synes lade ett band öfver hennes känsla.

Fager var hon vorden också nu när färgen kommit till. Som hon kom gående vägen som lopp öfver den vida vågiga slätten, med den smala och fina skepnaden klädd i ljust, med slättens grönska som

bakgrund till det askfärgade, burriga håret och ett uttryck af lugn och sorglös tankfullhet öfver dragen, gaf hon bilden af en liljekonvalje. Åtminstone tyckte han så, målaren, som hittat dit på sitt ströftåg genom bygden, där han letade upp stämningar och ämnen. Hon intog honom med en stilla makt. Den skära kinden var så finhyllt; vänast var hon, när hon log, då kröpo de blå ögonen ihop och vidgades stora med ens med små gropar ikring och lyste och strålade med en glans, som gaf aningen om djup af glädje i sinnet. Det var som om hon burit på något oändeligen fagert då, något af god och glad morgonsol; när han sett henne så en gång, ville han göra allt för att när hon steg in i sitt oåtkomliga lugn igen få ögonen att lysa så där stora än en gång.

Icke att han tänkte på kärlek. Det låg så fjärran från honom, då dagarna skredo hän under arbetsid och konstnärsvärf, men hon var ofta i hans tankar och han kände sig dragen till henne: blommor tjuste honom städs.

Så stannade han kvar och målade. Långa soliga sommardagar, när luften dallrade het öfver slätten och solröken dunklade skogen vid synranden och säden brådmognade. Den lilla herrgården med sin trädgård och sina skuggande mörka träd dāsade, men icke i ro, där pågick arbetet oförtrutet, fast han och Tordis knappt visste det.

De talades vid mycket, inte allvar just, skämtord för det mesta, han ville ju jämt se henne skratta, se den djupnande blicken då, och samtalen gled som på bomulls-bäddar, allt var artigt och fint och glädt och smått, inga stora ting, inga djup och inga höjder, alldeles som nejden ikring dem.

Men hon fick oro en dag, när de rest ner till hafvet alla. Då vardt han så underlig. Det var väl därför att han vantrifdes i det fula landskapet, menade hon. Uj, — en sådan bygd! Vid, vågig ljunghärad med en väldig höjd borterst, där de bundit flygsanden under ett segt och härdigt gräs; gräns mot åkrarna skapade tunna stenmurar, där dagern lyste igenom alla hålen. Marken var bevuxen med ljunghärad med långt till blomning ännu, klockljunghärad med starkskära blomknippen och stel, mörk fjärr. Så här och där några mariga tallar, vindvridna alla, stormstrukna, med grenarna på stammens ena sida sträckta som bedjande armar mot land. Längst ut var sanden gul och fin, där hade några strandlökar och marviolier fått ett knappt fäste, och bortom den — ängslande vredt i dag, hafvet, mörkgrönt med hvitskummiga vågkammar. Ack, Tordis tyckte att synranden var så förfärligt hög, det var som om hafvet skulle kunna storma in öfver dem och rycka dem med sig. Och målaren bara såg på allt och det var rakt omöjligt att få honom att tala. Hon vardt beklämd — hon visste ej hvarför, det hände henne så ofta nu, att hon inte visste hvarifrån de kommo hennes tankar och vankande känslor.

Det vardt sent innan de återvände, det var ett par timmar efter midnatt då de åter stodo utanför herrgårdsbyggningen igen. Det kunde inte dröja så värst länge till soluppgång nu.

Natten är drömsk, de stå och se ut. Slätten soffer och alla färger äro dämpade i halfdunklet. Betfälten ligga svarta, höså-torna stå smutsigula, hela slätten är inramad af de aflägsna kullarnas mäktiga linier;

Juvelerare
K. ANDERSON
1 Jakobstorg 1.

Ringar,
Broscher,
Armband,
Kedjearmband,Kedjor,
Nålar,

Bref besvaras omgående.

Silfverarbeten,
Bordsilfver.

Modernast!
Solidast!
Billigast!

längst bort lyser det cremsergult, tegelrött, stelnad blodfärg på himlen, så bleknar den till pärlemor och mörknar sen allt blåare öfver deras hufvud och hän till den andra synranden. Öfver åsen brinner ett stort rödgult sken: det är månskeppets lanternan, där det seglar hän öfver hvalfvet genom hvita skyar i tystnad och osläcklig brand.

De ha stått stumma och sett på detta, nu vänder han sig mot henne och säger: »ja, och i morgon skall jag resa.»

Aningen hade inte svikit henne. Hon har ingen vanas räkning och konstgrepp att stöda sig på, inga tidigare rön att följa för att vinna seger, hon kan bara säga helt enkelt, medan ögonen bedja så veknande: »ähnej, hvarför resa, kan ni inte stanna här! För min skull! För min skull!» — Hon rodnar där hon sitter i den lilla trädgården, när hon minns att hon sade det, så djärft tycker hon nu att det var. Men han bara skakade på sitt hufvud och sade med ett egendomligt uttryck i rösten: »nu skola vi skiljas,» sade han, »det är bäst nu. Vi ha känt hvarann i en vecka nu, det är mycket nog, då känner man det bästa hos hvarann, stannar man längre, tränger man djupare, då är det som misräkningarna och de inre striderna börja, man slår af på sina önsknigar, man måste vanställa den bild man trodde först och gaf hyllning; antingen nöjer man sig med det som är för litet, eller och varder man olycklig. Nej, det är nog att skumma, ta det öfversta bara — — —»

Så hade de skilts åt och nu hade hon kommit hem igen, satt i trädgården som vanligt; och hans tack för den gångna ti-

den och hans farväl, det genljöd för hennes hörsel än. — Ack, nu började det spöka gulnade blad i luften.

Hon tänkte, att han allt haft rätt ändå. Hennes drömmar hade varit falska, ty det hade skapat visshet af det som bara varit lös tro. Tänk dock, så föga gemensamt de ägde med hvarann, endast skämt och en af slump knuten tråd hade hållit dem tillsammans; hvad var det att bygga på? Ack, hvad skulle han ha funnit hos henne, trängt och tomt var hennes sinne, aldeles som rummet här mellan häcken och murarna där hon dvalts. Men det var bittert ändå att drömmen slogs i spillror, den hade haft så litet att spira ur, dess blomma, och hade ändå varit så fager och så stark, hon kände det, hon skulle sent glömma hvad hon trott, det hade väckt ett helt nytt lif hos henne, detta.

Han hade haft rätt, bara ett lätt och vänt minne af hvar mötande skulle man ha, en fingerborg full af hans eller hennes väsen, så vardt det nog. — — — —

Och ändå! Nej, hon trodde honom icke! Hon ville inte lefva en dag längre, om det var sannt hvad han sagt! Nej, det måste finnas några af vandrarna i lifsvimlet, som bjödo dryck till botten, icke att läppja på allenast. Det hade hon känt, att det som icke fanns i hennes sinne förr, det hade han mäktat locka fram; och var det inte så det tedde sig, det stora, kärleken: nya och ständigt nya, rika malmfynd upp ur grufvan af tanke och känsla, två som gifvo hvarann och vordo allt skickligare att gifva och allt rikare själfva; kanske hade han talat aldeles falskt, kanske var det inte bara älskogen

som var så; kanske skulle vi hos hvar och en finna mer, ju djupare vi grofvo; kanske gifvo vi mera, ju mera man sökte hos oss; kanske var skummet likt bränningens vid stranden, odugligt till allt och snart bristande till intet. Så underligt att hon aldrig tänkt på detta förr!

— Tordis! Det var fadern som ropade. Är du där?

— Ja, far!

— Vet du, liten, det är just rart att ha dig här igen, pratade gubben förnöjd, där han kom med sitt öl och sin tidning, och tycker inte du som jag, att den här lilla biten är just så god som själfva landet?

— Far! — hon lade med en plötslig åtbörd händerna öfver hans arm och såg honom bönfällande in i ögat — far, jag vill resa bort! Jag vill inte vara instängd här! Åh, far, låt mig få det; jag skall göra nytta för mig, om du vill, men jag måste ut, det är någon som jag söker, som jag letar efter, men inte vet hvar han är, inte vet om han finns en gång, men som jag måste finna, för annars blir jag aldrig fullvuxen — till själen. Åh, far, säg att jag får!

Innehållsförteckning.

Sofie Lundström, född Malmberg; af L. S. (Medporträtt.) — Återglans; poem af Daniel Falström. — Oron i vår tid; af Ellen Bergström. — I min barnkammare; af Muriel. — I tjänarinnestugan »Spänn ej bagen för högt»; af —g—g — Postkvinnor; några interiörer ur livet inom disken på ett postkontor. För Idun af Adam Lutz. — Småprat; af Utan signatur — Ur notisboken. — Teater och musik. Vaknad; skiss af Lennart Hennings. — Tidsfördrif.

Sidsfördrif.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Länkgåta.

Stundom lif i mig pulserar,
Stundom döden i mig bor.

1:sta länken:

Jag ålderstigna för mycket hetsar,
Passar bättre för ungdomskretsar.

2:dra länken:

Mitt bidrag ofta jag lämna får
Till hvad i salen ej sällan står.

3:dje länken:

Ett samfärdsmedel jag alltid är,
På landet brukligt, båd här och där.

4:de länken:

Hvad man för snygghet ju alltid har
Och därför ofta i handen tar.

5:te länken:

Från predikstolen ett ord du hört,
Som mångens slummer kanhända stört.

6:te länken:

En ann' benämning nu här mig ge',
Ett namn på skada, om jag får be.

7:de länken:

I skogens gömmor bland annat godt
Du har nog sett mig, om där du gått.

Moster Lisa.

Ordspråks-aritmogryf.

1	1	2	3	4	5		
2	3	5	12	6	11		
3	18	12	1	5	2		
4	9	11	1	11	5		
5	9	2	5	1	2		
6	18	7	11	13	11		
7	5	15	1	1	2		
8	18	9	8	1	17		
9	11	16	4				
10	21	2	16				
11	5	12	10				
12	18	13	20				
13	10	5	8	1	23		
14	3	2	22	21	2		
15	7	4	22	4	18		
16	7	22	2	5	2		
17	2	13	1	4	13		
18	18	7	2	5	2		
19	17	2	22	2	13	6	
20	19	2	5	2	19	22	14

Äro orden rätt lösta, bilda bokstäfverna i mellersta lodräta radens rutor, lästa uppifrån och ned, ett ordspråk.

Orden beteckna:

1. I Palestina så högt ett berg.
2. Ett spel, där tärningar rulla.
3. En brunn, som skänker båd kraft och mærg.

4. Ett mått, 2 alnar ej fulla.
5. Namn på en kvinna, som har bekymmer
Och mycken omsorg i hjärtat rymmer.
Kanhända du uppå henne brås?
6. Station i närheten af Borås.
7. Ett djur, helt litet, men skadligt dock.
8. Hvem ofta tjusat vårt öra.
9. Latinskt pronomen, härnedan och
10. Du det på svenska får höra.
11. En listig en ibland djurens skara.
12. På hvad om vintern du brukar fara.
13. Namn på en gosse, så rask och käck.
14. Det hvori tvättas bort mången fläck.
15. Det hvaraf mången sitt öga slöt
För att ej se'n mera vakna.
16. En liten flicka, så rar och söt.
17. Och gossen bör man ej sakna.
18. En liten stad ibland städernas »skara».
19. Ett landskap, långsträckt det säges vara.
20. En sak, ibland mycket nyttig är,
Men många gånger blott till besvär.

Eva.

Charad.

Mitt första ger din fot och hästens säkerhet.
Mitt andra är så hårdt som girighetens hjärta.
Mitt helas väg, som hvar man vet,
Är trång och brant och vissa tider het
Och plär den resande på köpet svarta.

Kvadratgåta.

	1	2	3	4	5
1	a	a	a	e	e
2	e	e	i	i	k
3	n	n	r	r	r
4	r	s	s	s	s
5	t	t	t	u	u

Omflytta bokstäfverna i denna kvadrat, så att de mot hvarandra svarande lodräta och vågräta raderna bilda samma ord, nämligen: 1) namn på en blomma, 2) ett gossnamn, 3) en stad i Afrika, 4) ett flicknamn, 5) ett substantiv i bestämd form.

Dodo.

Lösningar.

Logogryfen: Luftslott; fot, tu, ull, lof, lust, stut, olust, uf, lo, so, tull, toft, stoff, flott, luft, toft, sol, ut, ost, stolt, loft, os, tull, Tott, ulf, stol, sto, toft, stuf, slut.

Charaden: Po mer-ans.

Aritmoremet: Kronolänsman; Nora, snok, skräna, kors, monark, lärka, ros, roman, kräm, oron, krans, ärla, kärna, mars, näs.

Diamantgatan: 1) b, 2) bas, 3) baner, 4) lanolin, 5) Selim, 6) rim, 7) n.

Konsonantförändringsgåtan: Hund, kund, lund, pund, rund, sund.

Gissa: N:r 1: kulla—kula, n:r 2: skald—skalp, n:r 3: Siam—stam, n:r 4: mört—vört, n:r 5: vatten—vitnen.

Kaffe

patentrostadt och konserveradt i enl. med Professor Liebig's metod, hvarigenom det står sig i flere månader, i fina blandningar: **Java, Mokka, Plantage** m. fl. Fabriksbod **9 Biblioteksgatan, Sthlm.**

Förädlade Kaffetillsatser, analyserade af D:r Setterberg och Ingeniör Landin. Gör kaffet **homogent, välsmakande, sundt, närande och billigt**. Begär hos er närmaste handl. **Kronkaffe** och **Utställningskaffe**.